

VIYANA KÜTÜPHANELERİ

Ayşe İLHAN

Milli Kütüphane Uzmanlarından
İstifade Bölümü Şefi

İzin seyahatim sırasında, 1963 Kasım ayı içinde, Viyana'nın bazı kütüphanelerini görmek fırsatını buldum.

Her ne kadar tarih, gelişme, malî imkânlar ve kısmen de istifade edenleri bakımından bizimkilerden farklı eserler de, gezdiğim kütüphaneler hakkında edindiğim bilgiyi meslekdaşlarıma burada nakletmenin faydalı olacağını umuyorum.

Bu yazıda Avusturya Millî Kütüphanesini, ikinci bir makalede Viyana Belediyesi Halk Kütüphanelerini anlatmaya çalışacağım.

AVUSTURYA MİLLÎ KÜTÜPHANESİ

(Österreichische Nationalbibliothek)

Tarihi :

Bugünkü Avusturya Millî Kütüphanesi, İmparatorluk Saray Kütüphanesi olarak muhtemelen 16 ncı yüzyılda kurulmuştur. 1591 yılında Hugo Blotius adında bir âlimin Sarayda kütüphane müdürü olduğu ve o zaman kütüphanede 9000 cilt kitap ve yazma (el yazması) eser bulunduğu bilinmektedir. Fakat çok daha önce, Habsburg hânedanına mensup ve bilgili bazı şahısların özel kitaplıklara sahip oldukları eski vesikalardan anlaşılmıştır. Meselâ, 1365 - 1395 yılları arasında iktidarda bulunan III. Albrecht için birçok yazma eserlerin kopya edildiği malûmdur.

Saray Kütüphanesi, muhtelif saraylarda bulunan kitap koleksiyonlarının, asilzadeler tarafından Saraya hediye edilmiş veya onlardan satın alınmış kütüphanelerin, 18. yüzyılın ikinci yarısında kapatılmış olan manastırların kitaplıklarının birleştirilmesinden meydana gelmiştir.

O zaman kitap sayısı takriben 200.000 cildi bulan Kütüphane, her ne kadar 1726 yılında İmparator VI. Şarl tarafından resmen umuma açılmış ise de, pratik olarak ancak mahdut bir çevrenin faydalandığı Saray kurumu karakterini, İmparatorluğun çökmesine, yani 1918 yılına kadar muhafaza etmiştir. Ancak bundan sonra Prof. Josef Bick bu müesseseyi, modern, genel ve bilimsel bir Millî Kütüphane haline getirmiştir. 1938 de Almanlar tarafından makamından uzaklaştırılmış olan profesör, Avusturya tekrar hürriyetine kavuştuktan sonra 1945 - 1949 yılları arasında Kütüphanenin gelişmesinde yeniden önemli bir rol oynamıştır.

Türk Kütüphanecilerinin iyi tanıdığı bugünkü Genel Müdür D. Dr. Josef Stummvoll, Ankara Ziraat Enstitüsü (bugünkü Ziraat Fakültesi) Kütüphanesinin kurucusudur.

Çok meşgul olduğu halde bizi derhal ve pek samimî bir şekilde kabul ederek, Kütüphane Servislerini, ilgili uzmanlar refakatinde, görüp incelememizi sağlayan Dr. Stummvoll'e burada teşekkürü borç biliriz.

Kütüphane Binası :

Avusturya Millî Kütüphanesi, Viyana'nın tarihî (eski sur içi) kısmında, İmparatorluk Saray Külliyesi (Hofburg) içindedir. Binanın önünde, çok isabetli olarak, İmparator II. Josef (1765 - 1790) in heykeli bulunmaktadır. II. Josef, Avusturya'nın idaresini 600 yıl elinde tutmuş olan Habsburg Ailesine mensup en ileri görüşlü hükümdardır: Köylülerin köleliğine son vermiş; şehir, kasaba ve köylerde ücretsiz mecburî ilk öğretimi kurmuş; katolik Kilisesinin siyasî haklarını sınırlandırmış; belli başlı bir geliri olmayıp parazit yaşayan birçok dinî tarikatı kapatmış; diğer dinlere eşit haklar tanımış; Viyana'daki büyük malikânelerinin parklarını halka açtırmıştır.

Kütüphane binasının yapılması 1680 sıralarında tasarlanmış, fakat Türk Ordusunun Viyana'yı sıkıştırıp muhasara etmesi neticesinde projenin tatbikinden vazgeçilmiş ve inşaata ancak 1723 de, fakat bu defa çok daha geniş ve muazzam bir tarzda, başlanmıştır. Böylece, Merzifonlu Kara Mustafa Paşanın 1683'deki stratejik hatâları yüzünden muhasara, Türkler için bir fâcia ile neticelenirken, Viyanalılar büyük bir mimarî anıt olan Kütüphane binasını kazanmak fırsatını da elde etmişlerdir. Bize refakat eden Kütüphane uzmanı, «Türklerin bize bu bakımdan büyük bir faydası olmuştur» tarzında konuşarak, bu ciheti, gayet nazik bir şekilde işaret etmiştir.

1723 - 1726 yılları arasında Johann Bernhard Fischer v. Erlach'ın plânlarına göre oğlu Josef Emanuel tarafından inşa edilmiş olan bina, bu iki Barok mimarının en olgun ve sadeliği ile Avusturya Barok devrinin en önemli ve karakteristik eserlerinden biri sayılmaktadır. Kütüphane binasının çekirdeği olan büyük «Muhteşem Salon (Prunk Salon) », mermer sütunları, ahşap galerileri, altın yaldızlı tezyinatı ve büyük tavan tablosu ile sadece mimarlık yönünden bile Avusturya'da, belki Avrupa'da, biricik bir san'at eseridir. Eski okuma ve çalışma yeri olan bu büyük salonda bugün Prens Eugene'in 15.000 ciltlik kütüphanesi bulunmaktadır. Aslen Fransız olan ve Osmanlı İmparatorluğuna ağır darbeler vurmuş bir asker olarak bilinen Prens, aynı zamanda (ki, o devir için nâdir sayılacak bir husustur) kültürlü ve sanatsever bir şahıstı: Yakın bir dostu olan Rousseau, Prens'in kitaplığında sahibi tarafından okunmamış bir eserin bulunmadığını iddia etmiştir.

Bu parlak mimarî çevre, her ne kadar Kütüphane'ye özel bir atmosfer kazandırmakta ise de, müessesenin gelişmesine ağır bir engel teşkil etmekte-

dir: Tarihi Anıtları Kruma Kanununun himayesi altında bulunan bu bina-
da, yeni salonlar açtırmak, ya da bir asansör koydurmak değil; en ufak tadi-
lâtın yapılması bile büyük mesele olur. İmparatorların tarihi yatak odasında
ancak bir leğen ile su kabından başka sıhhi tesisat bulunmayan, ilk banyo
odası 1854 de yapılmış olan (İmparatoriçe Elisabeth bu yüzden kaynanası ve
Saray Sosyetesini tarafından dinsizlik ve ahlâksızlıkla itham edilmişti) bir sa-
ray külliyesi içinde çalışan kütüphanecilerin her bakımdan ne derecede güç-
lük çektikleri kolayca anlaşılır: Servisler, okuma salonları ve kitap depoları
çok dağınıktır. Minare merdivenlerini andıran dar merdivenlerden sırtların-
daki küçük raflar içinde hamal gibi kitap taşıyan Kütüphane müstahdemleri-
ne çok defa rastladık. Bazı bölümler, Sarayın Kütüphaneye bitişik olan kı-
sımlarında bulunmaktadır; bilhassa, 19. yüzyılın başlarında inşa edilmiş olan
«Albertina» köşkünde.

Kütüphanenin İdaresi ve Görevleri :

Avusturya Millî Kütüphanesi, Eğitim Bakanlığına bağlı bir Genel Mü-
dürlüktür. Müstakil sermaye veya bütçesi yoktur; Bakanlık bütçesinden Kü-
tüphaneye ayrılmış olan tahsisat ile idare edilmektedir. Kütüphanede, bütçe
rakamları hakkında bize bilgi verilmemiştir. Ancak, Avusturya Hükümet Ko-
alisyonunun Eğitim Bakanlığını idare eden kanadının, Yüksek Öğretim ve
Bilim müesseselerine yeteri kadar önem vermeyişi devamlı bir münakaşa ko-
nusu olduğuna göre, Kütüphanenin malî durumunun pek parlak olmadığını
tahmin ediyorum.

1 — Avusturya'da, 2 — Dış memleketlerde Avusturya hakkında, ya da,
3 — Dış memleketlerde aslen Avusturyalı olan yazarlar tarafından yayınlana-
nan her türlü kitap ve derginin temini ve değerlendirilerek istifadeye sunul-
ması, Millî Kütüphanenin temel görevidir.

Bundan başka, Üniversiteler ile yapılmış olan bir anlaşma gereğince, ya-
abancı memleketlerde yayınlanan önemli Edebiyat, Felsefe, Filoloji ve Edebi-
yat koluna bağlı diğer bilimlerle ilgili eserler toplanmaktadır. (Yabancı Tıp
ve Tabii İlimler yayınları Viyana Üniversite Kütüphanesi; yabancı Teknik
yayınlar ise, Viyana Yüksek Teknik Okulu Kütüphanesi tarafından temin
edilmektedir. Bu şekilde, yabancı yayınların sağlanması hususunda karşılaşılan
malî külfet birkaç kurum arasında paylaşılmaktadır.)

Ayrıca, aşağıda zikredilecek özel bölümler ile ilgili her türlü basma
eser toplanmaktadır.

Önemli olan başka bir görev de Avusturya Bibliyografyasının hazırlan-
masıdır. Avusturya'da basılan her kitap ve dergiden dört nüshanın Kütüp-
haneye verilmesi mecburiyeti konulmuştur.

Basma eserlerden bir nüshanın Hükümet makamlarına verilmesi mecburiyeti, sansür maksadiyle, 17. asırda konulmuştur. Hükümete teslim edilmiş olan eser, aynı zamanda, izinsiz kopya edilmek veya tekrar bastırılmak gibi hususlara karşı kanunen korunmuş oluyordu.

Verilen eserlerin bir nüshası (fazla aranacak olanlardan iki nüsha) Kütüphanede kalır. Gerekirse, diğer bir nüsha ilgili özel bölüme gider. Geri kalan nüshalar satılabilir veya mübadele edilebilir. Bu kitap teatisi, Kütüphaneye için büyük bir döviz tasarrufu sağlamaktadır.

Avusturya Bibliyografyasına girmesi istenilen her eser ve dergiden ayrı bir (beşinci) nüsha Kütüphaneye gönderilmelidir.

Kütüphane bugün, bütün bölüm ve şubeleri ile birlikte (uzman, teknik ve idare personeli dahil) 160 memur tarafından idare edilmektedir. Kütüphanenin genişliği, bölümlerin sayısı, servislerin dağınıklığı, kitap ve okuyucu sayısı gözönünde tutulursa, bu kadro şaşılacak kadar dardır. Bazı bölümlerin tek memur tarafından idare edildiğini gördük.

Kütüphane Bölümleri :

Basma Eserler Bölümü : Bu bölümde 1.760.000 cilt kitap bulunmaktadır. Ayrıca, okuma salonuna bağlı 30.000 ciltlik bir «El Kitaplığı» vardır. Bu kitaplık, okuyucular tarafından en çok aranan kitaplardan müteşekkildir. Bu eserler, istatistiklere dayanarak seçilmiştir.

Yazmalar Bölümü : 8. - 16. Yüzyıllar arasında yazılmış olan 36.000 cildi ihtiva etmektedir. Ayrıca, bu bölüm ile ilgili 18.000 ciltlik bir el kitaplığı mevcuttur. Yazmalar arasında, Yakın, Orta ve Uzak Doğu, Mısır, hattâ Meksika menşeli birçok değerli ve resimli eser bulunmaktadır. Pratik ve teknik sebeplerden dolayı, matbaacılığın ilk devrinde, yani 1500 yılına kadar basılmış olan kitaplar («Incunable» ler) da bu bölümde bulunmaktadır. Kütüphane, 7800 cildi ile dünyanın en zengin «Incunable» koleksiyonlarından birine sahiptir. Bu eserler arasında bizzat Gutenberg tarafından basılmış olan kitaplar vardır. Başlangıçtan modern zamanlara kadar ciltçilik sanatındaki gelişmeyi gösteren bir koleksiyon da bu bölümdedir. Aynı bölümde, takriben 100.000 parçadan ibaret olan bir «Autographe» koleksiyonu da vardır: Tarihi veya kültür bakımından önemli veya meşhur olan şahısların mektup, not, evrak gibi el yazıları.

Karakteristik olan bazı el yazmaları, küçük bir daimî sergide; önemli olan diğer eserler, zaman zaman büyük sergilerde halka gösterilmektedir. Yazmalar Bölümü, Kütüphanenin tarihi çekirdeğidir; bu koleksiyonun başlangıcı 15 inci Yüzyıla kadar gider.

Müzik Bölümü : Viyana gibi bir müzik şehri için pek önemli olan bu bölümde şimdilik, orijinal müzik eserleri yanında teorik ve pratik müzik literatürüne ait 100.000 ciltlik bir esas koleksiyon ile 26.000 ciltlik bir «el kitaplığı» vardır. Müzik ile ilgili eserlerin toplanması 16. yüzyılda başlamıştır. Bölümün değerli eserleri arasında 17. ve 18. yüzyılın birçok opera «partitür» leri ile Mozart, Beethoven, Schubert, Bruckner ve Brahms gibi aslen Avusturyalı veya dışarıdan gelip burada yerleşmiş olan meşhur kompozitörlerin bazı müsvedde ve orijinal eserleri bulunmaktadır.

Harita Bölümü : Bu bölümde 150.000 harita ve 122.000 topoğrafik resim bulunmaktadır. 30.000 ciltlik bir «el kitaplığı» da vardır. Bölümün küre koleksiyonu, Greenwich'ten sonra dünyada ikincidir. Bölümde, meselâ Mercator (Belçikalı Gérard Kremer) tarafından 1541 ve 1551 de yapılmış iki küre ile 17. yüzyılın meşhur haritacısı W. Blaeu'nun harita atlası vardır.

Papyrus Bölümü : Bu bölümde, ekseriyetle Mısır menşeli 100.000 den fazla yazma eser vardır. Bölümde bulunan küçük bir sergide yalnız «Hieroglyphe» değil, muhtelif alfabeler ve lisanlarla yazılmış olan birçok orijinal papyrus'ler gösterilmektedir. Papyrus denilen kâğıt cinsinin ilk önce M.Ö. 2000 yılında Mısırlılar tarafından; fakat, bu memlekette ve komşu bölgelerde M.S. 14. yüzyıla kadar kullanıldığı, bu sergiden anlaşılmaktadır. Gösterilen en yeni papyrus'ler, Habeş lisanı ve alfabeti ile yazılmıştır. Koleksiyonda bulunan dokümanlardan önemli bir kısım, aslen Çek olan seyyah Dr. Holub tarafından Yukarı Nil Bölgesi ve Habeşistan'dan derlenmiş ve Kütüphaneye hediye edilmiştir (19. asrın sonu). Bölümde çalışanlara yardımcı olarak 8.000 ciltlik bir «el kitaplığı» da kurulmuştur. Ayrıca, burada, papyrus'lerin tamiri ve okunabilecek bir hale getirilmesi için gerekli lâboratuar ve atölye tesisleri bulunmaktadır.

Portre ve Resim Bölümü : Yeni olan bu bölümün görevi, bütün kültür devirlerine ait resimlerin temini ve derlenmesidir. Çeşitli Bakanlıkların, Müzelerin, Devlet Arşivlerinin, Devlet Anıt Koruma Teşkilâtının ve diğer birçok resmî ve özel kurum arşivlerinin birleştirilmesinden meydana gelmiştir. Bölümde 500.000 den fazla resim ve grafik, 400.000 foto negatifi ve 117.000 adet muhtelif diğer dokümanlar bulunmaktadır.

Tiyatro Bölümü : 1922 yılında kurulmuş olan bu bölümde 250.000 resim, kitap ve diğer dokümanlar; ayrıca 40.000 ciltlik bir «el kitaplığı» mevcuttur. Tiyatro sanatı ile ilgili yerli ve yabancı kitaplardan başka,, 1776 dan beri Viyana'da basılmış tiyatro programları ve temsillere ait gazete kupürleri, eski Viyana tiyatrolarının meslek kitaplıkları ve arşivleri, resimler, tiyatro sahnelerini canlandıran krokiler, diyapozitif, fotoğraf ve filmler bulunmaktadır. 1929 danberi film sanatı ile ilgili 94.000 doküman, manuskri ve film parçaları da derlenmiştir.

İstifade Servisleri :

Okuma Salonları ve Çalışma Odaları : Basma Eserler Bölümünün 100 kişilik «büyük okuma salonu» vardır. Kütüphane merkez binasına bitişik olup 18. asrın ikinci yarısında kapatılmış olan Augustin Manastırının eski kütüphanesidir. Salonla birleşen bir koridor boyunca sıralanan eski papaz hücreleri, şimdi çalışma ve etüd odaları olarak kullanılmaktadır. 18. yüzyılın meşhur vâizi Abraham a Santa Clara'nın hücresi olan 1 numaralı çalışma odası, rahibin duvarda asılı resmi ile beraber, bütün yabancı ziyaretçilere gösterilmektedir: Papaz, asilzadelerle Saray Sosyetesinin lüks hayatını hedef tuttuğu vaazları ile meşhur olmuştur. Bir pazar günü konuşurken «bunlar tükürülmeye değer» demişti. Bunu duymuş olan İmparatoriçe Maire Therese, rahibi huzuruna çağırarak, bu çirkin sözün geri alınmasını emretmiştir. Ertesi pazar, hâdiseyi haber almış ve büyük «Stephan Kilisesi» ni tıklım tıklım doldurmuş olan halkın önünde kilisenin tarihî vaaz kürsüsüne çıkan papaz, bir hafta önce söylemiş olduğu sözleri tashih etmek lüzumunu duyduğunu ileri sürerek «değer demiştim ama, Saray Sosyetesini tükürülmeye değer» diye bağırıştır. Bunun üzerine Saray, halk tarafından çok sevilen bu ateşli rahiple uğraşmaktan vazgeçmek zorunda kalmıştır.

Bugün tamamen kifayetsiz olan büyük okuma salonuna ilâveten, İmparatorluk Sarayının yakınında, uzun münakaşalardan sonra, 200 kişilik yeni bir okuma salonu yapılmaya başlanmıştır.

Diğer bölümlerin de okuma ve çalışma odaları vardır. Bahsedilen muhtelif «el kitaplıkları» salınlarla okuma odalarında ve antrelerinde yerleştirilmiştir.

İstifade ve giriş şartları : Hüviyetini ibraz eden ve 16 yaşını doldurmuş olan herkes Kütüphaneden istifade edebilir. Az bir ücret karşılığı temin edilen günlük veya yıllık okuma kartları ile okuma salonlarına girilebilir. Büyük okuma salonu için memurlar tarafından okuyuculara yer numaraları verilmektedir. Diğer bölümlerin okuma odalarında, görevli memurlar yer göstermektedir.

Kitaplar, ancak salonlarda okunabilir. Diğer kütüphanelere, resmî dairelere, ilim müesseselerine ve kütüphane uzmanlarına dışarıya kitap iare edilmektedir. Şahıslar için Genel Müdürlüğün özel müsaadesi lâzımdır. Dışarıya kitap alabilmek için kurum ve şahıslar ayrı bir iare kartı almak mecburiyetindedirler.

Okuma salonları iş günlerinde saat 9.00 - 20.00 arasında açıktır (Cumartesi saat 9.00 - 12.00). Tecrübe olarak salonları haftanın bazı günlerinde gece saat 22.00 ye kadar açık tutmuşlarsa da, fazla personel ve servis mas-

raflarına göre istifade edenler çok az olduğundan, bu tedbirden vazgeçilmiştir.

Kitap verme şekli : Aranana veya istenilen her kitap için, bir kitap isteme fişi (fiatı 20 Groschen = 10 kuruş) doldurulur. El kitaplıklarındaki kitaplar için fişler salon memurlarına verilir ve aranan kitaplar ondan alınır. Depolarda bulunan kitaplar için fişler iare servisi gişelerine bırakılır veya Kütüphanenin giriş yerinde bulunan fiş kutusuna atılır. Böylece, sipariş edilen kitaplar umumiyetle fiş tesliminden üç saat sonra (saat 15 den sonra yapılan siparişler için ertesi sabah saat 9 da) iare gişelerinden alınır. Kitap isteme fişinin koçanı ile hüviyet gişede alınır. Okunan kitaplar iareye, diğer bölümlerde salon memurlarına iade edilir. Okunmakta olan kitaplar, arzu edildiği takdirde, en çok bir hafta için okuyanın adına ayrılabilir. Bu süreçte başka bir kimseye verilemez. Başkalarının elinde bulunan bir kitabı isteyenler, gişede bir rezervasyon yaptırabilirler. Ücreti ödendiği takdirde, kitabın hazır olduğu rezervasyon yaptıranlara posta ile bildirilir. Dışarıya kitap vermek için ayrı bir büro vardır.

Okuyuculara ve kurumlara göre çeşitli renkte kitap isteme fişleri kullanılmaktadır: Okuma salonları için beyaz; bina içinde kullanılmak üzere Kütüphane personeline verilen kitaplar için sarı; kitapları evlere almak isteyen Kütüphane personeli için mavi; dışarıya götürmek isteyen şahıslar için gri; dışarıya çıkarmak üzere kurumlar için kırmızı.

İstişare : Büyük okuma salonunda görevli uzman ile, bölüm okuma odalarındaki memurlar, kitap aranma ve seçilmesinde; bilhassa muayyen bir konu hakkında bilgi almak isteyip de kendilerine faydalı olacak kitapların yazarlarını ve adlarını bilmeyen okuyuculara yardım etmektedirler.

Dışarıdan kitap temini : Millî Kütüphane ve Viyana'nın diğer kütüphanelerinde bulunmayan eserler ve dergiler, Millî Kütüphane yolu ile az bir ücret karşılığı, memleket içinde veya dışında bulunan kütüphanelerden getirtilir.

Kataloglar : Bütçe ve kadro kifayetsizliğinden dolayı, modern kataloglama işi henüz tamamen yapılamamıştır. Okuma salonlarının el kitaplıklarındaki kitapların alfabetik fiş katalogları, salon antrelerine yerleştirilmiş ve bütün okuyuculara açıktır. 1931 denberi Kütüphaneye gelmiş olan bütün eserlerin alfabetik fiş kataloğu (yazar, eser adı ve konulara göre) büyük okuma salonunun antresinde ve bütün okuyuculara açıktır. 1931 den önce Kütüphaneye girmiş olan eserlerin alfabetik bir kataloğu henüz yoktur (1923 den sonra gelmiş olan kitaplar için hazırlanmaktadır). Bu eserler ancak ana

katalogda (demirbaş defteri) Kütüphaneye giriş sırası ile kaydedilmiş bulunmaktadır. İki nüsha olarak ve defter şeklinde tanzim edilmiş olan bu katalog, ancak memurlar tarafından kullanılabilir. 1931 den önce yayınlanmış bir eseri araya okuyucu, kitap adlarını ve yazarları ancak bibliyografyalarla ansiklopedilerde bulabilir (okuma salonunun el kitabında bu yardımcı malzeme mevcuttur). Eserin Kütüphanede bulunup bulunmadığı, bir kitap isteme fişi doldurulduktan sonra, memur tarafından demirbaş defteri gözden geçirilmek suretiyle tesbit edilebilir.

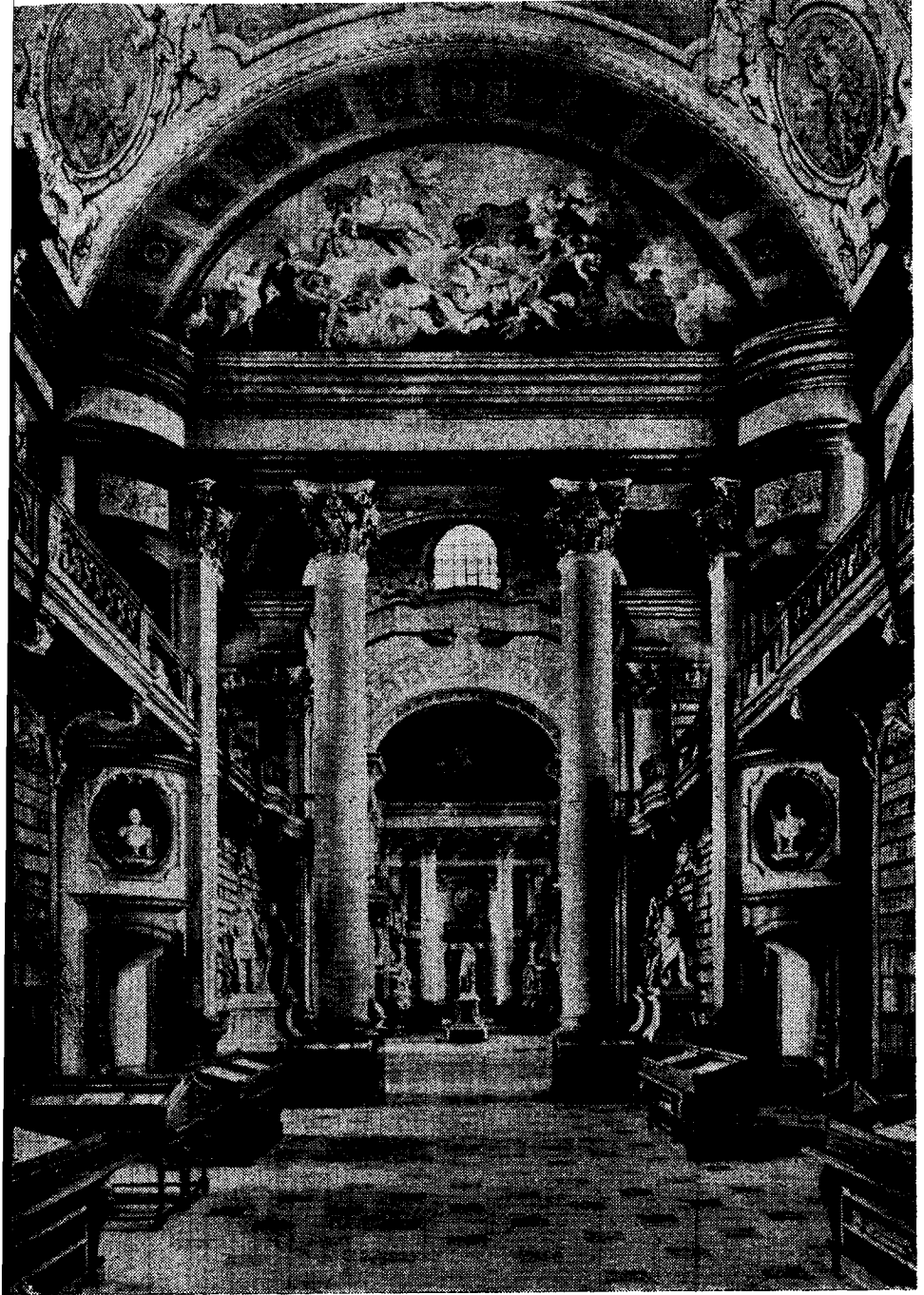
Katalog fişlerinde, kitabın, hangi deponun hangi rafında bulunduğunu gösteren bir işaret vardır. Bu işaret kitabın çıkarılmasını kolaylaştırmaktadır.

Bazı istatistik bilgileri :

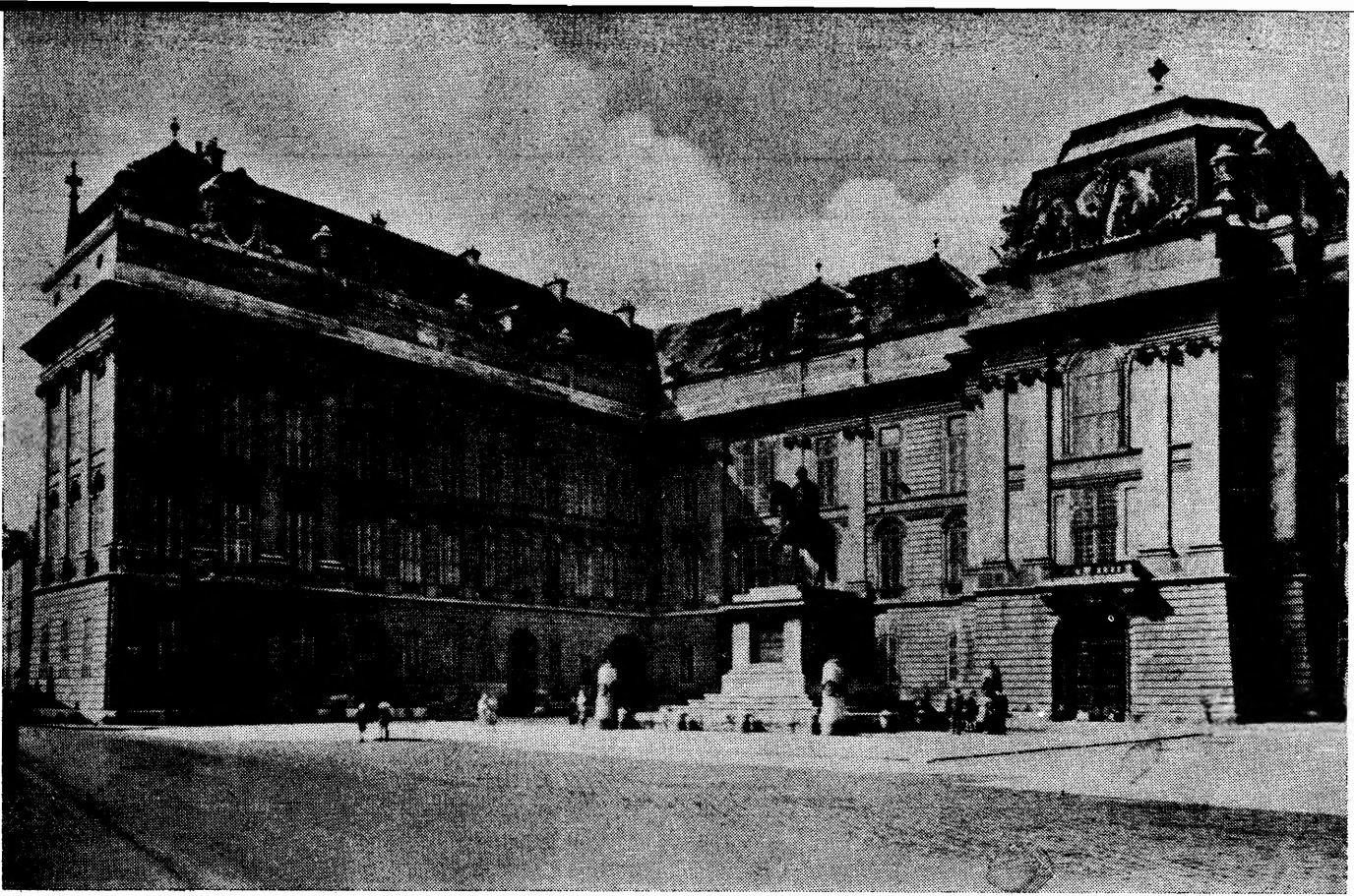
100 kişilik okuma salonundan yılda 200.000 kişi (sayılar 1962 yılına göredir) faydalanmaktadır. Okuyucuların önemli bir kısmı, Üniversite öğrencisidir. Bu öğrenci tehcümü, Kütüphanenin esas vazifesini yapmasına büyük bir engel teşkil etmektedir. Bize izahat veren uzmanın dediğine göre, kitap sayısı ve seviye bakımından Millî Kütüphaneye az çok eşit olan Üniversite Kütüphanesinde istenilen kitap bulunmaktadır. Fakat yer darlığı yüzünden istifade bir eziyet halini almakta ve bir yüksek öğretim müessesesine hiç yakışmayan bu hal yüzünden talebeler Millî Kütüphaneyi tercih etmektedirler.

Bilindiği gibi, bizim Millî Kütüphanemizin mühim dertlerinden biri de bu talebe tehcümüdür. İlim kurumlarımızın yeni ve inkişaf halinde oluşu ile, bizde bu mesele izah edilmek istenilebilir. Ama, Üniversitesinin birçok yüz yıllık mâzisi olan Viyana şehrinde aynı dertle karşılaşmak bizim için bir sürpriz olmuştur.

Dışarıya kitap iaresi tahdit edilmiş olduğundan, bu işle ilgili servisin istatistiği pek önemli görülmemektedir. Yılda, ortalama olarak, Viyana'da 30.000 cilt, Avusturya'nın diğer eyaletlerindeki kurum, kütüphane ya da şahıslara ise 6.000 cilt kitap verilmekte veya gönderilmektedir. Eyaletlerde, iki Üniversite Kütüphanesinden (Graz ve Innsbruck) başka, zengin ve ilmi bakımdan çok değerli birkaç büyük manastır kütüphanesi bulunduğundan, Viyana'ya müracaat edenlerin sayısı azdır.

Avusturya Millî Kütüphanesinin muhteşem salonu

Avusturya Milli Kütüphanesi

PAKİSTAN KÜTÜPHANELERİ (1)

Yazan :

M. Nurus SAFA

Pakistan Arşivler ve
Kütüphaneler Dairesi Müdürü

Çeviren :

Necmeddin SEFERCİOĞLU

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
Kütüphanecilik Kürsüsü Asistanı

Giriş :

Bin mil (1609 Km.) genişlikteki Hindistan arazisi ile Doğu ve Batı Pakistan diye ayrılmış iki kanattan mürekkep olan Pakistan, 400.000 milkare (1.014.024 Km²) ye çok yakın geniş bir arazi ve 80.000.000 kadarlık büyük bir nüfus; fakat çok az sayıda kütüphane ile 14 Ağustos 1947 de teşekkül etti. Hindu-Pakistan Yarımadasının şimdi özellikle Pakistanı meydana getiren, çoğu müslüman olan kısımları, Hindistandaki İngiliz idarecilerinin elinde ve onların bürokratik idaresinde çok az ihtimama mazhar oldu ve şimdi Hindistana ait olan arazi buna kıyasla daha çok gelişti. Hemen hemen bütün eski ve iyi kurulmuş eğitim kurumları, araştırma kuruluşları, kütüphaneler, müzeler vb. Yarımadanın şimdi Hindistanı içine alan kısımlarında bulunuyordu. Kalküta ve Delhi, birbiri ardından İngiliz Hindistanı'nın başkenti oldular; Bombay, Kalküta ve Madras ticaret ve sanayi merkezleri olarak geliştirildi. Yarımada'daki ilk üç üniversite de buralarda kuruldu. Bu sebeple kütüphaneler, ister devlet veya halk kütüphaneleri, isterse edebî ve ilmî kütüphaneler olsunlar, bu bölgede kurulup geliştirildi. Bağımsızlığa kavuşulduğu zaman, Kalküta'daki İmparatorluk (şimdiki Hindistan Milli) Kütüphanesi, İmparatorluk Sekreterliği Kütüphanesi, Delhi'de ve bağımsızlık öncesi Hindistan hükümetinin kontrolü altındaki diğer yerlerde bulunan resmî ve özel çeşitli kütüphaneler ve keza bağımsızlık öncesi Bengal hükümetinin idaresi altındaki Kalküta'da bulunan kütüphaneler.. gibi bütün iyi kütüphaneler Hindistan'da bulunuyordu. Yarımada bağımsızlığa kavuştuğu sırada, hemen hemen bütün büyük üniversitelerin, bilim laboratuvarlarının, kütüphanelerin, müzelerin, vb.. Hindistan'ın payına düşmesi kaçınılmaz oldu. Pakistan bu kütüphanelerden hiçbir şey almadı. İmparatorluk kütüphanesi dahil, bağımsızlık öncesi Hindistan hükümetinin kütüphane ve müzelerindeki kitap ve müze eşyalarının meşrû ve matlûp hissesi bile onların Pakistan Devletine intikali için imkân sağlamadı. Bağımsızlık öncesi Bengal'inin başlıca arazisini teşkil

(1) 5 - 12 Mart 1962 tarihleri arasında Ankara'da yapılan CEMTO Kütüphaneciliği Geliştirme Semineri münasebetiyle Seminere katılan temsilcilere dağıtılan metnin tercümesidir.